

FORMAREA COMPETENȚELOR SOCIALE – OPORTUNITATE PENTRU ADAPTAREA ABSOLVENȚILOR LA NOILE PROVOCĂRI ACTUALE ALE PIETEI MUNCII

Tatiana REPIDA

LCȘ „Dezvoltarea politicilor educaționale”

This article is devoted to the problem of social competences training with opportunities for graduates to adapt to current labor market challenges.

In the article the author presents several definitions of the “competence” notion, reproduces categories of competences (basic competences, key-competences, competences for employment, entrepreneurial competences, managerial competences, competences for life, social and civic competences); presents the definition of social competences and reveals the necessity of their training (among university graduates) in employment brink; proposes social competences training strategies in university education; analyzes the results of a survey regarding the knowledge of social competences among students and the necessity of their training.

Competență: capacitate a unei persoane sau a unui grup de a interpreta un fenomen, de a soluționa o problemă, de a lua o decizie sau de a efectua o acțiune [1].

Competența reprezintă „capacitatea de a aplica, a transfera și a combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă, la nivelul calitativ specificat în standardul ocupațional” [2]. În plan subiectiv – psihologic, competența este o rezultantă a cunoștințelor, deprinderilor, priceperelor, aptitudinilor și trăsăturilor temperamental-caracterologice de care individul dispune în vederea îndeplinirii funcției sociale cu care este investit [1].

Comisia Europeană definește „competența” drept capacitate demonstrată de utilizare a cunoașterii, cunoștințelor, capacităților personale, sociale și metodologice pentru dezvoltarea profesională și personală [5].

Sunt cunoscute mai multe categorii de competențe care pot asigura calitatea formării profesionale atât a adulților, cât și a formării inițiale a studenților. Reproducem unele din ele:

Competențe de bază

- Elemente de bază ale comunicării
- Elemente de bază ale matematicii

Competențe-cheie – permit obținerea unor performanțe în contexte diferite

- Comunicare
- Utilizarea numerelor
- Tehnologie informațională
- Îmbunătățirea stilului și a performanțelor de învățare
- Rezolvarea problemelor
- Lucrul în echipă

Competențe pentru angajare – permit accesul pe piața muncii și dezvoltarea unei cariere

- Comunicare
- Prelucrarea informației
- Adaptabilitate
- Adoptarea deciziilor (în mod independent)
- Drepturi și îndatoriri ca cetățean și consumator
- Învățare și autodezvoltare
- Limbi străine
- Inițiativă și creativitate
- Gândire critică
- Managementul proceselor de producție

- Rezolvarea de probleme
- Autoîncredere în condiții de incertitudine
- Gândire și acțiune

Competențe antreprenoriale – permit căutarea oportunităților pentru pornirea propriei afaceri sau pentru îmbunătățirea performanțelor în afaceri

- Comunicare
- Acționare în condiții de incertitudine
- Competențe etice
- Căutarea și generarea ideilor în afaceri
- Prelucrarea informațiilor
- Investirea bunurilor personale și familiale
- Învățarea
- Îndreptarea greșelilor făcute
- Managementul relațiilor de tip tranzacțional și de reglementare
- Elemente de bază ale matematicii
- Operare independentă
- Rezolvare de probleme
- Inițiativă în acțiuni
- Valorificarea oportunităților
- Utilizarea resurselor limitate
- Utilizarea relațiilor personale și a rețelelor de tip social
- Lucrul în echipă

Competențe manageriale – permit managementul activității proprii sau a altor persoane

- Gândire analitică
- Construirea echipelor
- Comunicare
- Consiliere
- Creativitate
- Adoptare de decizii
- Delegare de sarcini
- Focalizare pe rezultate
- Influențarea altor persoane
- Căutarea și colectarea informațiilor
- Realizarea de judecăți/ raționamente
- Conducere
- Învățare
- Managementul schimbărilor
- Managementul stresului
- Motivare
- Negociere și convingere
- Rezolvare de probleme
- Autoîncredere
- Perspectivă strategică
- Lucrul în echipă

Competențe largi – permit înțelegerea și gestionarea situațiilor sensibile și complexe

- Analiză
- Sinteză
- Monitorizare
- Planificare
- Diagnoză

Competențe pentru viață – permit o viață socială activă și participarea la comunitate

- Autocontrol și asigurarea propriei dezvoltări
- Relaționarea cu alte persoane
- Relative la situații specifice: învățământ, loc de muncă, timp liber, comunitate

Competențe sociale și cetățenești – permit conviețuirea și participarea la viața socioeconomică

- Participare socială activă
- Comunicare
- Cooperare, lucrul în echipă
- Înțelegerea naturii comunității și implicare
- Roluri și relații într-o societate democratică
- Îndatoriri, responsabilități și drepturi
- Coduri și valori morale
- Principiile democrației reprezentative
- Puterea legii
- Justiția socială
- Drepturile omului [3].

Din punct de vedere metodologic, tipurile de competențe se împart în:

- competențe tehnico-profesionale;
- competențe sociale;
- competențe metodologice;
- competențe personale [5].

Considerăm că pentru angajarea și integrarea în câmpul muncii absolvenții trebuie să posede cât mai multe competențe din aceste categorii. Competențele sociale (comunicare, cooperare, lucrul în echipă, participare socială activă etc.) sunt importante, pentru că îi ajută pe cei ce se angajează în câmpul muncii să aibă succes în tot ceea ce fac.

Dar ce sunt competențele sociale și de ce e nevoie de ele?

Competențele sociale (Soft skills) sunt abilități interpersonale care determină capacitatea fiecăruia de a se descurca sau de a face față unei anumite situații. Se poate spune că competența socială se referă la capacitatea unei persoane de a relaționa într-un mod adecvat cu alte persoane, la capacitatea de a coopera și colabora în cadrul unui grup [4]. Ele pot încununa cariera, dar pot și s-o distruge [3].

Se afirmă că aceste competențe nu se obțin printr-o calificare formală, ci sunt mai curând un talent natural sau sunt dobândite prin experiență practică [3].

Competențele sociale sunt active în interacțiunea dintre persoane, de exemplu: capacitatea de a lucra în echipă, capacitatea de a acționa în condiții de incertitudine, capacitatea de a adopta decizii.

Cercetările atestă că șansele de a deveni un adult competent social cresc dacă vârsta la care se începe formarea acestor competențe este mai mică.

A avea competențe sociale înseamnă:

- ✓ Aproximarea de alte persoane într-un mod pozitiv și agreeat
- ✓ Exprimarea liberă a dorințelor și a preferințelor, precum și a tendinței de acțiune
- ✓ Capacitatea de a lua singur decizii și de a prezenta alegerea altor oameni cu posibilitatea de a o modifica în situația în care ceilalți oferă sugestii foarte bune
- ✓ A-și exprima sentimentele (atât pozitive, cât și negative) într-o manieră clară, fără însă a le direcționa spre cineva
- ✓ A câștiga acces, a primi și a oferi invitații de joacă împreună cu alții
- ✓ A aduce contribuții remarcabile la un proiect de grup, la o idee de joacă sau activitate desfășurată împreună cu alții
- ✓ A manifesta interes pentru obținerea de informații, pentru a ști mai multe, a afla aspecte cât mai noi, din domenii cât mai variate
- ✓ Capacitatea de a lucra și realiza o activitate într-un grup care nu este omogen din punct de vedere etnic, religios ori al vârstei
- ✓ Capacitatea de a se exprima din punct de vedere nonverbal [4].

Competențele sociale au legătură cu bunăstarea socială și cea personală. Pentru o participare socială și interpersonală încununată de succes este important să se înțeleagă codurile de conduită și maniere general acceptate în diferite societăți și medii. Cele spuse se referă îndeosebi și la absolvenții noștri, care ar trebui să știe cât mai multe conduite la locul de muncă. E foarte important ca ei să conștientizeze conceptele de bază cu privire la indivizi, grupuri, egalitate de gen și nediscriminare, societate și cultură. Deoarece tineretul este o categorie mobilă în ceea ce privește angajarea în câmpul muncii, e important ca el să înțeleagă dimensiunile socioeconomice și multiculturalale ale Europei.

Vom susține și noi, alături de alți cercetători, că componenta cea mai importantă a acestei competențe include capacitatea de a comunica în diferite medii, de a manifesta toleranță, de a expune și înțelege diferite puncte de vedere, de a negocia cu abilitate pentru a produce încredere și de a empatiza. Această competență se bazează pe o atitudine de colaborare, asertivitate și integritate [4].

Fiecare companie își definește propriul set de cunoștințe și abilități care susțin succesul profesional. Există însă un set de calități personale, obișnuințe, atitudini și competențe sociale care asigură o bună înțelegere și eficiența personală indiferent de locul de muncă. Angajatorii tind, deci, să cultive propriul set de abilități, cunoștințe la nivelul personalității angajatorilor. Ei au, de regulă, o idee clară despre cum ar vrea să fie angajații lor. De exemplu, FinComBank în calitate de cerințe obligatorii formulează: calități personale – atitudine responsabilă față de lucru, organizare, pozitivitate, comunicabilitate.

Unele firme organizează chiar traininguri privind dezvoltarea abilităților sociale.

Reieșind din cele menționate, putem afirma că facultățile, asigurând un învățământ performant, o pregătire profesională la nivelul cerințelor tehnologice moderne, dar și formând absolvenților săi competențe sociale, le oferă șanse reale în competiția de pe piața muncii.

Competențele sociale atât de înalt apreciate pe piața muncii de angajatori pot fi formate în învățământul universitar prin:

- ✓ Curricula disciplinară (dacă competențele sociale își vor ocupa locul binemeritat în paginile sale);
- ✓ Formularea clară a obiectivelor, intențiilor cursului /seminarului /laboratorului și a performanțelor așteptate de la studenți chiar la debutul procesului de învățământ;
- ✓ Implementarea în procesul educațional a noilor strategii didactice, îndeosebi a celei a învățării–predării interactive, centrate pe student (implicarea studentului în procesul de predare-învățare, dialog euristic, rezolvarea unor situații problematice, simulări, activități în microgrupuri etc.);
- ✓ Experiențele acumulate în domeniul competențelor sociale din învățământul preuniversitar (activități școlare și extrașcolare);
- ✓ Încurajarea studenților de a se autocunoaște, autoregla, de a-și autoevalua propriile performanțe, inclusiv cele legate de competențe sociale.

Cunosc oare absolvenții noștri multe competențe sociale și de ce e nevoie de ele? Le-am propus unor studenți de la facultăți cu profil real (38 persoane) și de la facultăți cu profil socioumanistic (92 persoane) să enumere competențele sociale pe care le cunosc.

Studenții de la profilul real au numit următoarele competențe:

– coduri și valori morale (să ajut copiii orfani, pe cei nevoiași)	52,6%
– puterea legii	29%
– comunicare	26,3%
– responsabilități (să ocrotim natura)	23,7%
– participarea socială activă (participarea la alegeri, la manifestări sociale)	26,4%
– cooperare, lucrul în echipă	10,6%
– drepturile omului (să am un loc de muncă, să fiu angajat în câmpul muncii)	13,1%

Studenții de la facultățile cu profil socioumanistic au numit următoarele competențe sociale:

– comunicare	100%
– învățare (este și o competență-cheie)	31,5%
– relații într-o societate democratică	26,3%
– lingvistice	22,3%
– antreprenoriale	19,7%
– autodezvoltare, autocunoaștere	13,2%
– tehnologice	19,7%

- coduri și valori morale 13,2%
- colaborare, lucrul în echipă 13,2%

Observăm că studenții de la profilul socioumanistic au inclus aici și alte categorii de competențe. Mai putem remarca că unele competențe sociale sunt și competențe profesionale (de exemplu, comunicarea – la facultățile cu profil real).

La întrebarea „De ce avem nevoie de competențe sociale?”

studenții de la profilul socioumanistic au menționat:

- pentru a ne dezvolta personalitatea 35,5%
- pentru a ne integra în societate 39,4%
- pentru a relaționa eficient în scopul avansării 10,5%
- pentru a crea o carieră de succes 9,2%
- pentru a putea activa în grup, pentru o mai bună înțelegere; 11,9%;

studenții de la profilul real au subliniat:

- pentru a avea relații bune cu ceilalți membri ai societății 13,2%
- pentru a crea o societate trainică, prosperă 15,8%
- pentru o stabilitate în societate. 5,3%.

Din răspunsurile studenților la cele două întrebări observăm că nu se conștientizează profund locul și rolul competențelor sociale în angajarea în câmpul muncii.

Referințe:

1. Dicționar de psihologie socială. - București: ESE, 1981.
2. so.cnfpa.ro
3. www.mass-project.org/attachments/396
4. www.cnpfa.ro
5. www.gcac.eu/File

Prezentat la 05.06.2012